

## a. Elintarvikkeiden torjunta-ainejäämien valvontaohjelma

Elintarvikkeiden torjunta-ainejäämien valvontaohjelmaa toteutetaan vuosittain EU-lainsäädännön vaatimuksesta ((EY) N:o 396/2005 muutoksineen) ja komission täytäntöönpanoasetuksiin perustuen. Vuonna 2023 noudatettiin täytäntöönpanoasetusta (EU) 2022/741.

Ohjelman tavoitteena on valvoa, ettei elintarvikkeissa esiinny jäämiä kielletyistä kasvinsuojeluaineista, eikä lainsäädännössä asetettujen jäämien enimmäismäärien (Maximum Residue Level, MRL) ylittäviä jäämäpitoisuuksia sallituista tehoaineista. Määräystenmukaisuuden valvonnan lisäksi kasvinsuojeluainejäämävalvonta tuottaa informaatiota vallitsevasta jäämätilanteesta sekä kotimaisten että tuontituotteiden (EU:n sisämarkkina- ja kolmasmaatuonti) osalta. Torjunta-ainejäämien valvonta on myös osa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen ehdollisuuden valvontaa.

Kansallisen valvontaohjelmaosion puitteissa jäsenvaltioille jää toimivaltaa suunnitella valvontaa myös riskiperusteisesti omien tarpeidensa mukaan. Suomen kansallisessa ohjelmassa otetaan näytteitä sellaisista kotimaisista kasviksista ja viljoista, joiden viljely- ja kulutusmäärät ovat Suomessa suuria. Vuonna 2023 näytteeksi otettiin kotimaisista tuotteista asetuksen (EU) 2022/741 mukaisten tuotteiden lisäksi kotimaista tomaattia, kurkkua, salaatteja, mansikkaa, lanttua sekä persiljaa.

Vuonna 2023 valvontasuunnitelmat toteutuivat kokonaisuudessaan hyvin (taulukko x1). Tulli otti varsinaisen suunnitelman ulkopuolelta myös seurantanäytteitä sekä näytteitä perustuen nk. riskituoteasetukseen (EU) 2019/1793. Eläinperäisten näytteiden määrä oli vuonna 2023 aiempia vuosia pienempi, sillä vuoden 2023 alusta lähtien on noudatettu erillisiä valvontaohjelmia torjunta-ainajäämien, vierasaineiden sekä eläinlääkejäämien osalta, ja uudistuksen yhteydessä eläinlääkejäämien valvontaohjelmassa ei tehdä enää torjunta-aineiden monijäämäanalyseja. Eläinperäisten näytteiden torjunta-ainejäämien tutkimukset rajoittuivat vuonna 2023 asetuksessa (EU) 2022/741 määriteltyihin 24 näytteeseen.

**Taulukko x1. Torjunta-ainejäämien valvontaohjelman näytteiden toteutuminen (näytemäärä/kpl) suhteessa suunnitelmaan vuosina 2019–2023**

Vuosi	Tulli			Ruokavirasto			Valvira		
	Suunnitelma	Toteutuminen	%	Suunnitelma	Toteutuminen	%	Suunnitelma	Toteutuminen	%
2023	1500*	1660	110,7	146 118 <sup>1</sup> 4 <sup>2</sup> 24 <sup>3</sup>	139 111 <sup>1</sup> 4 <sup>2</sup> 24 <sup>3</sup>	95,2	15	19	127
2022	1500*	1692	112,8	340 126 <sup>1</sup> 10 <sup>2</sup> 204 <sup>3</sup>	332 120 <sup>1</sup> 10 <sup>2</sup> 202 <sup>3</sup>	97,6	15	34	227
2021	1500*	1670	111,3	359 138 <sup>1</sup> 0 <sup>2</sup> 221 <sup>3</sup>	316 127 <sup>1</sup> 0 <sup>2</sup> 189 <sup>3</sup>	88	15	21	140
2020	1500*	1542	103,0	366 134 <sup>1</sup> 2 <sup>2</sup> 230 <sup>3</sup>	332 124 <sup>1</sup> 2 <sup>2</sup> 206 <sup>3</sup>	90,7	15	22	147
2019	1500*	1318	88,0	351 135 <sup>1</sup> 10 <sup>2</sup> 206 <sup>3</sup>	332 117 <sup>1</sup> 10 <sup>2</sup> 205 <sup>3</sup>	94,6	25	22	88

<sup>1</sup> kasvikset (sis. vuonna 2023 myös 14 kpl luomunäytteitä)

<sup>2</sup> pikkulapsille suunnatut elintarvikkeet (vuonna 2023 äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet)

<sup>3</sup> eläinperäiset tuotteet (vuonna 2023 siipikarjan rasva ja nautaeläimen maksa)

Torjunta-ainejäämien valvontaohjelman piirissä tutkittiin yhteensä 1818 näytettä (taulukko x2). Luku on viiden vuoden syklissä aiempia vuosia hieman pienempi, koska eläinperäisten näytteiden torjunta-ainejäämäanalyysien määrä on vähentynyt valvontaohjelmien eriydyttyä. Eläinperäisistä tuotteista ei ole tyypillisesti löytynyt torjunta-ainejäämiä, joten tällä hetkellä niiden tutkimuksia voidaan pitää riittävän kattavina.

**Taulukko x2. Määräystenvastaisten näytteiden osuus (%) vuosina 2019–2023**

Vuosi	Näytemäärä	Määräystenvastaiset	Määräystenvastaisia
	kpl	kpl	%
2023	1818	82	4,5
2022	2058	72	3,5
2021	2007	56	2,8
2020	1896	47	2,5
2019	1672	33	2

Maahantuoduista (sekä EU-maista että EU:n ulkopuolelta) tuotteista torjunta-ainejäämiä jättäviä sisälsi 843 kpl eli 50 % maahantuoduista näytteistä (taulukko x3). Tavaraeristä 82 kpl hylättiin torjunta-ainejäämäpitoisuuden vuoksi määrästenvastaisina. Kaikkien määrästenvastaisten tuotteiden jakelu elintarvikeketjuun pysäytettiin, ja seuraavista eristä otettiin seurantanäytteet ennen tuotteiden pääsyä markkinoille. Määrästenvastaiset tuoteräät pääsääntöisesti tuhottiin. Lukuisia maahantuonnin tai markkinoille saattamisen kieltämiseen johtaneita määrästenvastaisuuksia todettiin tuoreissa hedelmissä ja kasviksissa, riisissä, teessä ja mausteissa. Tullin tutkimuksissa yhteensä 10 luomutuotteessa havaittiin jättäviä luomutuotannossa kielletyistä torjunta-aineista.

Lisäksi 85 maahantuodulle erälle annettiin huomautus torjunta-ainejäämäpitoisuuden vuoksi. Näiden erien jäämäpitoisuudet olivat MRL:n tasolla tai ylittivät sen lievästi, mutta niitä ei voitu tutkimusten mittausepävarmuuden vuoksi todeta määrästenvastaiseksi. Näistä 43 erää oli EU:n ulkopuolelta suoraan Suomeen tuotuja elintarvike-eriä ja 42 kpl sisäkaupan elintarvikkeita, joista osan alkuperä on EU:n ulkopuolella.

Kotimaisista tuotteista otetuista 139 näytteestä löytyi jättäviä alle sallitun enimmäismäärän yhteensä 17 näytteestä (12,2 % näytteistä). Kotimaisista näytteistä 14 kpl oli luomutuotteita. Yhdenkään tuotteen MRL ei ylittynyt, eikä yhdestäkään luomutuotteesta löydetty jättäviä torjunta-aineista. Kolmesta näytteestä löytyi jättäviä tehoaineista, jonka käyttö ei ole sallittua kyseiselle kasville Suomessa. Näiden tapausten käsittely siirtyi kasvinsuojeluaineiden käytön osalta ELY-keskuksille.

**Taulukko x3. Kasvinsuojeluainejäämävalvonnassa esiintyneiden määrästenvastaisten (torjunta-ainejäämäasetus (EY) N:o 396/2005 litteineen) näytteiden osuus tutkituista näytteistä vuonna 2023**

ä	Tulli				Ruokavirasto			Valvira			
	tutkitut näytteet	löydöksiä jättämistä	huomautetut	määrästenvastaiset	tutkitut näytteet	löydöksiä jättämistä	määrästenvastaiset	tutkitut näytteet	löydöksiä jättämistä	huomautetut	määrästenvastaiset
set	0	0	0	0	139	17	0	0	0	0	0
teet	1188 <sup>1</sup>	672	42	39	0	0	0	16	4	0	0
kolmasmaatuotteet	472 <sup>2</sup>	171	43	43	0	0	0	3	0	0	0
<b>ä</b>	<b>1660</b>	<b>843</b>	<b>85</b>	<b>82</b>	<b>139</b>	<b>17</b>	<b>0</b>	<b>19</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

1)Osa näytteistä kolmasmaa-alkuperää (kaikkien näytteiden alkuperää ei tunneta)

2) Oikeampi nimitys "tullatut tuotteet" eli Suomeen suoraan kolmansista maista tulleet

Yhteenvedon voidaan todeta, että aiempiin vuosiin verrattuna kotimaisten eläinperäisten näytteiden määrä on vähentynyt valvontaohjelmien uudistuksen myötä. Kuitenkin tässä vaiheessa eläinperäisten elintarvikkeiden tutkimuksia voidaan pitää riittävinä ja niitä lisätään, mikäli tarvetta ilmenee. Kotimaisten tuotteiden tutkimuksissa on havaittu määrästenvastaisia tuloksia aiemminkin vain yksittäisiä tai ei lainkaan. Vierasaaineiden valvontaohjelman tarvitseman analytiikan kehittämisen myötä myös torjunta-ainejäämien valvontaohjelman kotimaisia kasvinäytteitä arvioidaan tulevina vuosina uudelleen.

Tullin tutkimuksissa havaittiin hiukan enemmän määrästenvastaisuuksia aiempiin vuosiin verrattuna. Tulli ottaa määrästenvastaisiin eriiin liittyen seurantanäytteitä saman maahantuojan seuraavista eristä. Ensimmäiseen määrästenvastaiseen erään kohdistettu näytteenotto saattaa johtaa useampaan tavaraerän hylkäykseen, mikäli maahantuojalla ei puutu ostamansa tavaran laatuun heti ensimmäisen hylätyn erän myötä. Tullin tutkimuksissa hylättyjen erien suurempi määrä selittyy osin tällä.